

Europese grondwet noodzakelijk voor Lissabon-agenda

De meeste burgers denken bij de naam Lissabon aan een mooie stad in vakantieland Portugal, maar in Brussel verwijst de term naar de plannen voor het revitaliseren en moderniseren van de Europese economie. Deze Lissabon-strategie werd vernoemd naar de plaats waar in maart 2000 de Europese Top zijn ambitieuze plannen bekend maakte, waarmee de EU in 2010 de meest concurrerende, duurzame kenniseconomie van de wereld zou worden. Halverwege stellen we helaas vast dat we niet alleen verder achter zijn gaan lopen bij onze grote concurrenten, de Verenigde Staten en Japan, maar dat de Europese groeicijfers bovendien in het niet vallen bij de resultaten in India en China.

Achterop

Europa is in absolute termen nog steeds de grootste economie en de grootste markt van de wereld, maar we raken steeds verder achterop. De Europese economie sukkelde puffend en steunend achter de anderen aan, en amechtige pogingen om de achterstand in te lopen mislukken jammerlijk. De - officiële - werkloosheid staat al jaren op een onaanvaardbaar gemiddelde van 9%, waarbij vooral jongeren, vrouwen, immigranten en ouderen effectief zijn uitgesloten van de arbeidsmarkt. De economische voorspellingen zijn structureel te optimistisch, en moeten steeds weer naar beneden worden bijgesteld. De sociale en milieukosten van ons onvermogen tot vernieuwing zijn gigantisch. Onder het sociale zekerheidsbestel klinkt steeds luider het tikken

van de vergrijzingstijdbom.

Zo langzamerhand is vrijwel iedereen het er over eens dat er iets moet gebeuren, maar tot nu zijn we blijven steken in mooie woorden en plechtige verklaringen. De urgentie lijkt nog steeds niet voldoende door te dringen. De hervormingsbereidheid is gering, en gevestigde belangen blijken een weerbarstig obstakel. Bij hun aantreden hebben zowel Commissie-voorzitter Barroso als EU-voorzitter Juncker met grote fermheid aangekondigd de economie tot speerpunt van hun beleid te maken. Na de Voorjaarsstop, eind maart, moeten we echter concluderen dat zelfs deze twee politieke 'machers' er niet in slagen de inertie en weerstand te breken.

De sociale en milieukosten van ons onvermogen tot vernieuwing zijn gigantisch

Het lijkt erop dat vooral de vijftien 'oude' lidstaten lijden aan de wet van de remmende voorsprong. De nieuwe lidstaten hebben sinds begin jaren negentig hun hele economie en sociale stelsel op de schop genomen, met als resultaat groeicijfers die twee tot driemaal hoger zijn dan in de 'oude' lidstaten, een stijging van de lonen en van de levensstandaard, en een behoorlijke verbetering van de sociale en milieunormen. Natuurlijk lopen die landen in absolute zin nog achter op de oude landen, en is er nog een aantal hardnekkige problemen, maar de ambitie, de dynamiek en de vernieuwingsdrang doen

verfrissend aan naast de zelfgenoegzame stagnatie in het Westen.

Ingrijpen

Het roer moet dus om, en hoe langer we wachten, des te moeilijker wordt het veranderingen door te voeren. In Lissabon is afgesproken zwaar in te zetten op kennis en innovatie, op duurzaamheid, op een grondige hervorming van het sociale zekerheidsbeleid, en op een verbeterd functioneren van de interne markt. Onze sociaal-economische stelsels stammen grotendeels uit de jaren vijftig van de twintigste eeuw. Maar onze samenleving en economie hebben in de loop van de decennia, vooral door technologische vooruitgang, een ingrijpende gedaanteverandering ondergaan. We leven in een tijdperk van razendsnelle mobiliteit, netwerken, migratiestromen, een virtuele markt, globalisering, kennis en individualisering. Was de twintigste eeuw nog tot ver na de Tweede Wereldoorlog gekenmerkt door landbouw, industriële productie en handwerk, gericht op plaatselijke markten en nationale kaders, een tamelijk immobiele, naar binnen gerichte en homogene samenleving, vanaf de jaren tachtig en negentig heeft zich een ontwikkeling voltrokken die qua impact kan worden vergeleken met de industriële revolutie. Ons sociaal-economisch model sluit niet meer aan bij de eisen van deze tijd.

Om onze burgers een hoge levensstandaard, een hoge standaard van sociale en arbeidsomstandigheden, goede kansen op de arbeidsmarkt, goede publieke

Innovatie is een belangrijk speerpunt van de Lissabon-agenda

voorzieningen, en een veilige en schone leefomgeving te kunnen bieden zullen we nú moeten ingrijpen. Het sociale zekerheidsmodel zal grondig moeten worden aangepast aan de bevolkingssamenstelling, nieuwe levenslooppatronen en de moderne arbeidsmarkt. Geldstromen moeten worden verschoven van subsidies aan niet-levensvatbare (en vaak niet-duurzame) industriële sectoren naar kennis, innovatie en diensten. Barrières voor vrij verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal moeten worden geslecht. De wereldhandel moet daadwerkelijk vrij en eerlijk worden, zodat ook de arme landen deel kunnen hebben aan economische groei.

Politieke wil

De remedies zijn genoegzaam bekend, maar de politieke wil ontbreekt kennelijk. De handicap van de Lissabon-strategie is dat de uitvoering ervan grotendeels in handen is van de lidstaten. Economisch beleid is een nationale bevoegdheid, maar de lidstaten worden wel geacht hun economisch en werkgelegenheidsbeleid te coördineren in EU-verband. Dit is onder het huidige verdrag reeds het geval, maar de grondwet versterkt hierin de rol van de Europese Commissie. De EU heeft vergaande bevoegdheden op het gebied van de interne markt, douane-unie en monetair beleid, terwijl ook het landbouwbeleid en de gemeenschappelijke handelspolitiek in belangrijke mate van invloed zijn op de Europese economie. Afspraken tussen de Eurolanden over gezonde openbare financiën zijn vastgelegd in het stabiliteits-

en groeipact. In principe zijn belastingen een nationale aangelegenheid, maar sinds de uitbreiding van de Unie met landen met een laag- of nultarief voor vennootschapsbelasting wordt duidelijk dat ook belastingzaken enige afstemming behoeven.

'Nee' tegen de grondwet is genadeslag voor de Lissabon agenda

Betreuenswaardige misvatting

Een sterkere rol voor de EU valt toe te juichen. Allereerst omdat één grote open Europese markt een grotere mate van Europese sturing nodig heeft, en voorts omdat het erop lijkt dat de regeringen van de lidstaten zich niet voldoende kunnen losmaken van hun nationale denkraam. De linkerzijde van het 'Grondwet Nee'-kamp verzet zich fel tegen de economische aspecten van de Europese Unie en tegen de vrije marktgedachte. In de optiek van deze tegenstanders wordt met de Europese grondwet de verfoeide vrije markt nog verder versterkt, en wordt de definitieve afbraak van de sociale normen ingezet. Voor hen staat de grondwet voor een harteloze neoliberale samenleving. Dit is een betreuenswaardige misvatting. Het principe van de Europese interne markt en vrij verkeer van personen, diensten, goederen en kapitaal ligt al sinds jaar en dag aan de basis van de Europese eenwording. De interne markt heeft in hoge mate bijgedragen tot een ongeëvenaarde groei van de economische welvaart, terwijl op het gebied van sociale voorzieningen en

arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden aantoonbaar een enorme vooruitgang is geboekt.

De uitdagingen voor de Europese economie kunnen duidelijk niet door de afzonderlijke lidstaten worden opgelost, maar zonder een serieuze inspanning van de lidstaten kan er evenmin een begin worden gemaakt met de broodnodige hervormingen en vernieuwing. De grondwet brengt een verdere versterking van de rol van de Commissie in de coördinatie van nationaal beleid, en breidt tevens de macht van het Europees Parlement als medewetgever uit. Beide ontwikkelingen zijn bijzonder welkom als versterking van de communautaire aanpak, maar de Lissabon-strategie staat of valt met de deelname van de lidstaten. Het debacle van het Stabiliteits- en Groeipact heeft duidelijk aangetoond dat een sterke Commissie en politieke wil twee absolute voorwaarden voor succes zijn. Een 'nee' tegen de grondwet zal niet ogenblikkelijk leiden tot een acute economische crisis, maar het zal door de markten zeker worden geïnterpreteerd als een grote stap achteruit. Niet in de laatste plaats doordat de tegenstanders de grondwet hebben afgeschilderd als het symbool van de vrije markt. Een 'Nee' tegen de grondwet is een 'Nee' tegen hervorming, tegen vernieuwing, kortom: tegen de vooruitgang. Zo bezien is een 'Nee' tegen de grondwet de genadeslag voor de Lissabon agenda. Mijn advies voor een vitaal Europees sociaal-economisch model toegerust voor de 21e eeuw, is dus: stem 'Ja' op 1 juni!

Sophie In 't Veld
Lid van het Europees
Parlement voor D66

